

Rundskrivet til Lov om sosiale tjenester kapittel 4A «Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning» er overmodent. Mye har endret seg siden det kom i 2004, blant annet har vi fått ny helse- og omsorgstjenestelov, ny vergemålslov og pasient og brukerrettighetslovens kapittel 4A som åpner for bruk av tvang for å hindre vesentlig helseskade.

Mange har gjort seg nyttige erfaringer med bruk av det som i dag er kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven, men erfaringene tilsier også at mye er uavklart. Det gjelder blant annet det stadig tilbakevendende spørsmålet om hva som er tvang og hva som er tilrettelegging. En avklaring her vil forhåpentligvis gjøre det lettere å vite når en må fatte vedtak. Kanskje det også kan hindre noe av handlingslammelsen – og med det de unnlåtelsessynder som kan oppstå fordi hjelpere er redd for om det de gjør er å regne som tvang. I denne sammenheng etterlyses gode eksempler på hva som er nedre grense for tvang.

Arenaspørsmålet er vanskelig: Lovverket er regulert til å gjelde helse- og omsorgstjenester, men hva med for eksempel skole? Vi vet at det foregår mye uhjemlet tvang her. Er det slik vi vil ha det? Eller bør det for eksempel innarbeides en adgang til å benytte tvang i opplæringsloven? Og, i så fall, hva da med saksbehandlingen? Hva kan vi lære av veien vi har gått så langt i andre sammenhenger? Har den til dels omstendelige saksbehandlingen knyttet til kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven oppfylt intensjonen om å være en viktig rettsikkerhetsgaranti – eller blir den så krevende at tvang blir brukt uten at vedtak blir fattet?

To jurister fra Helsedirektoratet og en referansegruppe bestående av folk fra fylkesmannsembetene og fagfeltet skal i løpet av høsten gjøre ferdig det nye rundskrivet. Det er, vil jeg tro, et utfordrende arbeid, men så utrolig viktig. Personer med utviklingshemning som blir utsatt for tvang er avhengig av at hjelperen har kunnskap om at dette er siste utvei, at en gjør det for å verne om andre, viktigere, verdier og at det totalt sett skal være til det beste for den det gjelder. Da er et godt gjennomarbeidet rundskriv et uunnværlig hjelpemiddel. Vi ser fram til det! ...

Sølvi

